EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 12 18
COM(2025) 798 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Atnaujintos atokiausių regionų laivyno segmentų, sudarytų iš trumpesnių nei 12 metrų laivų, žvejybos pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyros analizės gairės pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos 22 straipsnį

1. ĮVADAS

Europos Sąjunga toli nuo Europos žemyno, Atlanto ir Indijos vandenynuose, Karibų jūroje ir Lotynų Amerikoje, turi devynis atokiausius regionus: Prancūzijos Gvianą, Gvadelupą, Martiniką, Majotą, Reunjoną ir Sen Marteną (Prancūzija); Azorų salas ir Madeirą (Portugalija); Kanarų salas (Ispanija).

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 349 straipsnyje pripažįstama šių atokiausių regionų „socialinės ir ekonominės struktūros padėtis“, kurią „sunkina jų atokumas, izoliuotumas, mažumas, sunkios topografinės ir klimato sąlygos, ekonominis priklausomumas nuo keleto produktų, o šių veiksnių pastovumas ir derinys labai riboja šių regionų plėtrą“. Jame numatyta priimti konkrečias Sąjungos teisines ir politikos priemones, įskaitant žuvininkystės politiką, kurios jiems padėtų spręsti šiuos uždavinius.

2022 m. priimtame komunikate dėl Sąjungos atokiausių regionų ([1]) Komisija pateikė naują šių regionų strategiją ir pakartojo įsipareigojimą atsižvelgti į jų ypatumus pasiūlymuose dėl Sąjungos teisės aktų ir politikos, be kita ko, bendros žuvininkystės politikos (BŽP) srityje.

Palyginti su visu Sąjungos žvejybos laivynu, atokiausių regionų žvejybos laivyną sudaro mažai laivų, daugiausia smulkių ir priklausančių šeimoms, todėl jų žvejybos strategijos paprastai įvairialypės, jie suvartoja daug energijos ir yra naudojami ypač sudėtingomis vandenynų ir orų sąlygomis. Dėl tų priežasčių jų naudojimas vidutiniškai mažesnis. Dauguma šių laivynų sudaryti iš trumpesnių nei 12 metrų laivų, kurių variklio galia maža, nuplaukiamas atstumas ribotas, o veiklos sąnaudos didesnės dėl atokumo ir priklausomybės nuo kuro bei įrangos importo. Be to, galimybių jiems gauti privatų finansavimą yra mažiau, jų infrastruktūra ribota ir tai daro poveikį bendram tos žvejybos pelningumui, todėl pajamų trūkumui kompensuoti žvejai priversti imtis įvairių darbų, o tai savo ruožtu neigiamai veikia laivų naudojimo lygį. Jie žvejoja siauruose priekrantės šelfuose, dažnai konkuruodami su migruojančiomis rūšimis ar kaimyniniais laivynais, socioekonomiškai kebliomis aplinkybėmis, kur žvejybai tenka svarbus vaidmuo užtikrinant vietos užimtumą, aprūpinimą maistu ir bendruomenės stabilumą. Be to, atokiausių regionų tiksliniai žuvų ištekliai yra įvairesni, palyginti su tais, kuriuos žvejoja likusios Sąjungos dalies žvejybos laivynas, ir yra daugiarūšiai.

Dėl šių konkrečių struktūrinių ir ekologinių ypatumų gali reikėti pritaikyti įprastines ES išteklių vertinimo metodikas, kurios iš esmės buvo sukurtos gausiai dokumentuotai vienos rūšies žvejybai, ir laivų naudojimo vertinimo metodikas, sukurtas žvejybai, kurią mažiau veikia ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai ir kuri yra pelninga bei pakankamai finansuojama, kad žvejai galėtų kliautis vien savo žvejybos veikla, siekiant, kad tose metodikose būtų tinkamai atsižvelgta į atokiausių regionų realijas. Pritaikyti metodikas reikia ir tam, kad būtų atsižvelgta į faktą, kad padėtį daugeliu atvejų apsunkina tai, kad tie žvejybos laivai yra vieni seniausių ir mažiausių Sąjungoje ir turi mažiau techninių galimybių žvejoti įvairius žuvų išteklius, plačiau ir tolygiau pasiskirstyti po žvejybos plotus, kad išvengtų pernelyg didelės žvejybos operacijų koncentracijos netoli kranto, ir rinkti bei perduoti duomenis apie savo žvejybos veiklą.

([1]) COM(2022) 198 *final*.

Duomenys apie šią žvejybą yra palyginti riboti ir atliekama mažiau išteklių vertinimų, todėl valstybės narės netenka galimybių teikti ataskaitas apie laivyno pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyrą pagal Žvejybos pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyros analizės gaires ([2]), kurias Komisija priėmė pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos 22 straipsnio 2 dalį, (toliau – COM(2014) 545 *final*). Be to, siekiant geriau atsižvelgti į atokiausių regionų laivynų žvejybinės veiklos įvairovę, laivyno segmentus gali reikėti skirstyti smulkiau, labiau nei nustatyta duomenų rinkimo sistemoje tai nenustatyta ([3]).

Šiame komunikate atsižvelgiama į minėtus veiksnius, kurie labai skiriasi nuo veiksnių likusioje Sąjungos dalyje, ir, laikantis prioritetų, išdėstytų 2022 m. komunikate dėl atokiausių regionų ([4]), nustatomos specifinės gairės, kaip vertinti trumpesnių nei 12 metrų laivų laivyno segmento pusiausvyrą atokiausiuose regionuose. Čia tam tikri COM(2014) 545 *final* elementai pritaikomi prie atokiausių regionų struktūrinės socialinės ir ekonominės padėties ir sudėtinių veiksnių pagal SESV 349 straipsnį. Šis komunikatas, laikantis 3 skirsnyje išdėstytų sąlygų, pakeičia COM(2014) 545 *final*.

Atsižvelgdama į COM(2024) 223 *final* galiojimo pabaigą ir laikydamasi Europos vandenynų pakte išdėstyto įsipareigojimo ([5]), Komisija paragino valstybes nares, kurios turi laivynų atokiausiuose regionuose, pateikti mokslinių argumentų daliniam gairių pakeitimui ir konsultavosi su savuoju mokslo organu – Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetu (ŽMTEK) ([6]).

Šiame komunikate pateikiami alternatyvūs (palyginti su pateiktaisiais COM(2014) 545 *final*) metodai, kuriuos atitinkamos valstybės narės gali taikyti rengdamos tam tikrus iš trumpesnių nei 12 metrų laivų sudarytų laivyno segmentų atokiausiuose regionuose rodiklius. Šie alternatyvūs metodai grindžiami COM(2014) 545 *final* ir COM(2024) 223 *final* detalizavimu ir suformuoti atsižvelgiant į 1) ŽMTEK papildomą mokslinę analizę ir rekomendacijas dėl valstybių narių metinių laivyno ataskaitų ir 2) specifinę atokiausių regionų informaciją, kurią pateikė atitinkamos valstybės narės ([7]).

Visais atvejais, taip pat ir taikydamos šio komunikato gaires, valstybės narės turėtų pateikti visus reikiamus duomenis ir paaiškinimus, kad pagrįstų savo pasirinkimą ir sudarytų sąlygas ŽMTEK atlikti tolesnę analizę ir tikrinimą, jei to reikėtų.

2. ALTERNATYVŪS METODAI IŠ TRUMPESNIŲ NEI 12 METRŲ LAIVŲ SUDARYTIEMS LAIVYNO SEGMENTAMS ATOKIAUSIUOSE REGIONUOSE

Kaip pagrindinė taisyklė, visiems laivų segmentams taikomas COM(2014) 545 *final*.

Šiame komunikate pateiktose gairėse nustatyti alternatyvūs metodai iš trumpesnių nei 12 metrų laivų sudarytiems laivyno segmentams atokiausiuose regionuose, kurie gali būti taikomi

([2]) COM(2014) 545 *final*.
([3]) 2008 m. vasario 25 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 199/2008 dėl Bendrijos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo, OL L 60, 2008 3 5.
([4]) COM(2022) 198 *final*.
([5]) COM(2025) 281 *final*.
([6]) STECF 25-18 ir STECF PLEN 25-02.
([7]) Konkrečiai, STECF PLEN 25-02.

rengiant duomenų parametrus, biologinius rodiklius, laivų naudojimo rodiklius ir papildomus rodiklius, kaip nurodyta toliau.

Rengdamos su atitinkamais laivyno segmentais susijusią savo laivyno ataskaitą valstybės narės gali remtis bet kuriuo iš šiame komunikate aptartų alternatyvių metodų tik tuo atveju, jeigu pagrindžia, kad tai reikalinga dėl konkrečios atitinkamo laivyno segmento situacijos ir konkrečių to segmento apribojimų, patiriamų dėl to, kad jis yra atokiausiame regione. Paaiškinimai turėtų būti pateikti laivyno ataskaitos priede.

Pagal COM(2014) 545 *final*, jei rodikliai rodo vieno iš atitinkamo laivyno segmentų disbalansą, tačiau valstybė narė vis dėlto mano, kad tarp nagrinėjamo laivyno segmento ir išteklių esama pusiausvyros (arba atvirkščiai), tikimasi, kad valstybė narė pateiks tai pagrindžiančią analizę, kad Komisija ir ŽMTEK, darydami išvadą dėl pusiausvyros, galėtų iki galo suprasti jos poziciją grindžiančias priežastis ir į jas atsižvelgti. Tai turėtų būti taikoma tiek tada, kai rodikliai rengiami pagal COM(2014) 545 *final* nustatytus metodus, tiek tada, kai jie rengiami taikant šiame komunikate aprašytus alternatyvius metodus.

2.1. Duomenų parametrai ir laivyno segmentacija

Siekiant atlikti standartizuotas analizes, palengvinti palyginimus ir išvengti darbo dubliavimo, pagal COM(2014) 545 *final* duomenų parametrai turėtų būti apskaičiuojami pagal duomenis, surinktus laikantis duomenų rinkimo sistemos.

Laikantis ŽMTEK rekomendacijos, trumpesnių nei 12 metrų laivų atokiausiuose regionuose rodiklių skaičiavimas gali būti toliau skaidomas iki tinkamiausio lygio smulkesnės segmentacijos ([8]). Apskritai, smulkesnė segmentacija padės užtikrinti, kad papildomų segmentų rodiklių vertės būtų reprezentatyvesnės nei stambesnės segmentacijos atveju. Kai atsiranda smulkesnė segmentacija, ji turėtų papildyti duomenų rinkimo sistemą, o ne ją pakeisti. Be to, laivyno ataskaitos priede pagal tą pačią vienodą smulkesnę segmentaciją turėtų būti pateikti ir visi laivyno ataskaitos skaičiavimams reikalingi patvirtinamieji duomenys.

2.2. Biologiniai rodikliai

Pagal COM(2014) 545 *final*, siekiant įrodyti laivyno segmento pusiausvyrą, abu biologiniai rodikliai (tausios žvejybos laimikio rodiklis ir rizikos grupei priklausančių išteklių rodiklis) turėtų būti subalansuoti.

2.2.1. Tausios žvejybos laimikio rodiklis

Atokiausių regionų laivyno segmentų, apimančių trumpesnius nei 12 metrų laivus, tausios žvejybos laimikio rodiklio (SHI), paaiškinto COM(2014) 545 *final* 10.1 skirsnyje, apskaičiavimas gali būti supaprastintas vienu iš šių būdų:

- F ir F_{MSY} vertės gali būti išvedamos (pirmumo tvarka) iš a) nacionalinių vertinimų, kuriems atlikti tarpusavio vertinimai (šie turi būti arba viešai prieinami arba pateikiami kaip laivyno ataskaitos priedas); b) nacionalinių vertinimų, kuriems tarpusavio vertinimai (dar) neatlikti ir kurie pateikiami kaip laivyno ataskaitos priedas, kad būtų galima atlikti tarpusavio vertinimą. Išteklių vertinimai turėtų būti grindžiami naujausiais

([8]) Valstybės narės turėtų kuo tinkamiau pasinaudoti kvietimo rinkti ekonominius duomenis formos stulpeliais ACTIVITY, GEAR arba FISHERY.

turimais duomenimis, atspindinčiais dabartinę žuvų išteklių būklę. Kadangi ne visada būna kiekvieno ištekliaus metinių duomenų, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad pateikiami išteklių vertinimai būtų grindžiami naujausiais turimais duomenimis ir ne senesni kaip trejų metų iki ataskaitinių metų. Tačiau tiksli laiko atkarpa gali skirtis priklausomai nuo išteklių raidos etapų, t. y. kai kurioms ilgesnio gyvenimo ciklo rūšims vis dar gali tikti šiek tiek senesni, iki penkerių metų, vertinimai; SHI rodiklis gali būti pateikiamas kartu su faktine aprėpties procentine dalimi ir vertei apskaičiuoti naudotų išteklių skaičiumi;

- galima naudoti vienos ar kelių žvejybai tipiškų tikslinių rūšių F ir F_{MSY} įverčius; šiame kontekste taip pat gali būti pateikiami ir naudojami rūšių grupių produktyvumo vertinimai.

Nepriklausomai nuo valstybės narės taikomo supaprastinimo visus reikalingus duomenis būtina pateikti laivyno ataskaitos priede, kad būtų iki galo užtikrintas skaidrumas ir ŽMTEK vėliau galėtų atlikti tikrinimą.

2.2.2. Rizikos grupei priklausančių išteklių rodiklis

Pagal COM (2014) 545 *final*, valstybių narių prašoma apskaičiuoti, kiek išteklių, kurie šiuo metu vertintini kaip ištekliai, kuriems kyla didelė biologinė rizika, „yra naudojami“ nagrinėjamo laivyno segmento. COM(2014) 545 *final* taip pat paaiškinama, kad šiomis aplinkybėmis „yra naudojami“ reiškia tai, kad didelės rizikos grupei priklausantis (-ys) išteklius (-iai) kiekvienas atskirai sudaro daugiau negu 10 % laivyno laimikio arba kad laivynas sužvejoja daugiau negu 10 % to ištekliaus laimikio.

Remiantis ŽMTEK rekomendacijomis ir atsižvelgiant į ypatingą iš trumpesnių nei 12 metrų laivų sudarytų laivyno segmentų atokiausiuose regionuose padėtį, COM(2024) 223 *final* suteikia valstybėms narėms galimybę laikinai naudoti alternatyvią ribinę vertę siekiant nustatyti, ar nagrinėjami laivyno segmentai naudoja didelės rizikos grupei priklausantį (-ius) išteklių (-ius) ([9]). Baigus galioti COM(2024) 223 *final* ta alternatyvi ribinė vertė turėtų būti pakoreguota, kad geriau atspindėtų šio dokumento 1 skirsnyje aprašytas išskirtines šių laivyno segmentų ypatybes ir jų poveikį atitinkamiems ištekliams.

Todėl valstybės narės gali laikyti, kad iš trumpesnių nei 12 metrų laivų sudaryti laivyno segmentai atokiausiuose regionuose naudoja didelei rizikai priklausantį išteklių, jei kiekvienas išteklius atskirai sudaro daugiau kaip 20 % laivyno segmentas laimikio arba jei laivyno segmentas sužvejoja daugiau kaip 10 % to ištekliaus laimikio. Laivyno ataskaitos priede valstybės narės turėtų pateikti išsamius duomenis ir taikytų skaičiavimų paaiškinimus, taip pat mokslines šios alternatyvios ribinės vertės taikymo priežastis, kad vėliau ŽMTEK galėtų atlikti jų tikrinimą.

Išteklių, kurie bendri ES ir trečiosioms valstybėms, ypač tų, kuriuos valdo regioninės žvejybos valdymo organizacijos (RŽVO), atveju valstybės narės ir ŽMTEK, apskaičiuodami rizikos grupei priklausančių išteklių rodiklį, naudos tarptautinius laimikio duomenis, jei jų yra. Kai tokių tarptautinių duomenų apie bendrus išteklius nėra, apskaičiuojant rizikos grupei priklausančius bendrus išteklius bus naudojami ES laimikio duomenys, papildyti bet kokia aktualia informacija ir duomenimis. Ištekliai, kurių būklė, atitinkamos RŽVO teigimu, nėra

([9]) STECF PLEIN 24-01.

peržvejoti arba nėra žvejojami pernelyg intensyviai, nebus priskiriami rizikos grupei priklausantiems ištekliams.

2.3. Laivų panaudojimo rodiklis

Pagal COM(2014) 545 *final*, laivų panaudojimo rodiklis (VUR) yra kiekvieno laivyno segmento faktinių žvejybos pastangų ir laivyno didžiausių galimų žvejybos pastangų santykio vidurkis.

Pripažįstant unikalias atokiausių regionų laivynų savybes (įskaitant jų žvejybos veiklos lygio skirtumus), valstybėms narėms turėtų ir toliau būti suteikta galimybė apskaičiuoti alternatyvų šio rodiklio variantą, be kita ko, jei tai tinkamai pagrįsta, pritaikytą segmento lygmeniu ir grindžiamą ne faktiniu, o teoriniu didžiausiu veiklos lygiu, ir į kurį būtų atsižvelgta atliekant pusiausvyros vertinimą. Šią vertę turėtų nustatyti kiekviena valstybė narė, remdamasi ekspertų išvada ir turima informacija ir atsižvelgdama į gamtines, technines ir socialines sąlygas, aktualias konkrečiai laivynų situacijai atokiausiuose regionuose. Valstybėms narėms suteikiama ši galimybė, nes kiekvienais ataskaitiniais metais užfiksuotą laivyno segmento didžiausią dienų jūroje skaičių gali riboti išorės veiksniai, todėl šis skaičius gali neatitikti tikrojo šio laivyno techninio pajėgumo. Išorės veiksnių pavyzdžiai gali būti ekonominiai, aplinkos ir socialiniai veiksniai, aptarti COM(2014) 545 *final* 12.2 skirsnyje. Kaip pažymėta 1 skirsnyje, iš trumpesnių nei 12 metrų laivų sudaryti laivyno segmentai atokiausiuose regionuose yra ypač jautrūs tokiems išorės veiksniams.

Kai valstybės narės gali pagrįsti šios rodiklio varianto naudojimą, kaip aptarta COM(2014) 545 *final* 12.2 skirsnyje, į jį gali būti atsižvelgta pasirenkant rodiklį VUR*nn*. Laivyno ataskaitos priede kartu su visais skaičiavimui reikalingais duomenimis turėtų būti nurodytos *nn* pasirinkimo priežastys. Kad būtų galima nustatyti VUR tendencijas, techninio rodiklio VUR*nn* variantą taikančios valstybės narės raginamos išlaikyti tą pačią ribinę vertę kelerius metus – tai padės sumažinti kraštutinių verčių įtaką. Bet kuriuo atveju valstybės narės, nustatydamos arba koreguodamos *nn* ribą, turi aiškiai pagrįsti savo sprendimą.

Siekiant išspręsti tikslumo problemas, kylančias dėl pernelyg mažo kontrolinio ėminio, segmentų, kuriuos sudaro mažiau nei dešimt laivų, pusiausvyros vertinimas grindžiamas rodiklio variantu, kurį taikant gaunama didžiausia vertė, turint omenyje, kad COM(2014) 545 *final* 12.3 skirsnyje yra nustatyta minimali 0,7 orientacinė vertė.

2.4. Papildomi rodikliai

Kaip papildomi trumpesnių nei 12 metrų laivų sudarytų laivyno segmentų atokiausiuose regionuose biologiniai rodikliai gali būti pateikiamas pereikvotų išteklių skaičiaus (NOS) rodiklis ir ekonominės priklausomybės rodiklis (EDI), apskaičiuojami pagal ŽMTEK rekomendacijas ([10]).

Taip pat gali būti pateikiami socialiniai rodikliai, galintys padėti apibūdinti platesnes socioekonomines laivyno eksploatavimo sąlygas. Jie suteikia valstybėms narėms galimybę papildomai apibūdinti savo laivyno segmentų, kuriuos sudaro mažiausi ir potencialiai pažeidžiamiausi laivai, žvejai ir įmonės, padėtį.

([10]) Šiems rodikliams apskaičiuoti žr. ŽMTEK ataskaitas STECF-PLEN-24-01 ir STECF-15-02, p. 76–78, laikant, kad n=10%.

Šie papildomi rodikliai nelaikomi alternatyviais rodikliais ir nėra laivyno pusiausvyros apskaičiavimo elementas.

3. BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Šios gairės turi būti taikomos rengiant ir vertinant nacionalines ataskaitas, kurias valstybės narės turi pateikti iki 2026 m. gegužės mėn. pagal 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB, 22 straipsnio 2 dalį. Tačiau jos taip pat turi būti taikomos vertinant valstybių narių iki 2025 m. gegužės mėn. pateiktas nacionalines ataskaitas, jei tose ataskaitose jau yra vertinimų arba informacijos, kuriais remiantis atitinkamo laivyno segmento pusiausvyrą galima įvertinti palankiau nei pagal COM(2014) 545, papildytą COM(2024) 223 *final*. Kad būtų sprendžiamos atokiausiems regionams būdingos problemos, Komisija toliau bendradarbiaus su ŽMTEK, konkrečiai, ŽMTEK atokiausių regionų ekspertų darbo grupe.